

УДК: 377.3:334.7-057.86(043.3)

DOI 10.31652/2415-7872-2019-57-150-155

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

С. В. Стеблюк

orcid.org/0000-0002-2827-6805

У статті розкрито сучасні підходи до формування професійної компетентності фахівців засобами інноваційних технологій. З'ясовано актуальність дослідження, стан вивченої проблеми у науковій літературі. Проаналізовано інноваційні методи викладання фахових дисциплін у системі «коледж-університет» зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Дібрано окремі із них, які мали місце в практиці роботи автора. Наведено не тільки алгоритм застосування інноваційних методів, але й фрагменти лекційних, практичних (семінарських) занять з економічних дисциплін. Використовуються у процесі їх реалізації комп'ютерні технології.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, ступенева освіта, інноваційні методи, педагогічні технології.

METHODICAL PRINCIPLES OF FORMING OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN FUTURE SPECIALISTS FROM ENTREPRENEURSHIP OF TRADE AND STOCK ACTIVITIES

S. Stebljuk

The article reveals modern approaches to forming of professional competence of specialists by facilities of innovative technologies. Research actuality is found out and state of the studied problem in scientific literature is analyzed. Attention is paid on special competences: critical comprehension of theoretical principles of entrepreneurial trade and exchange activity, ability to elect and use corresponding methods, tool for the highlighting of decisions in relation to creation, functioning of enterprise, trade and exchange structures etc. Realization of analysis of practical application of innovative methods is certain the aim of the article in the process of teaching of professional disciplines for the students of speciality «Enterprise, trade and stock activities» in the conditions of sedate higher education. The innovative methods of teaching of economic disciplines are analysed in the system «college-university» from the marked speciality. Separate methods, that took place in practice of work of author, are choosen. Not only an algorithm of application of innovative methods is shown but also fragments of lecture, practical (seminar) employments on economic disciplines. Computer technologies are used in the process of their realization. It is set that application of innovative methods assists the solving of difficult tasks, determination of cause-and-effect connections between the economic phenomena, that forms a competent specialist who is able to carry out professional activity in a competition environment, has ability to analyse alternative decisions, picks out most optimal of them.

It is stated that the usage of interactive technologies is accompanied by the expansion of communication links between subjects of studying, which are characterized by several types of relationships: teacher and working group, student and teacher, student and working group, student and academic group, teacher and academic group. The content of teaching technology is adapted to the specifics of teaching special disciplines (mostly economic) in college with recommendations for the use in the college-university system.

Key words: competence, professional competence, sedate education, innovative methods, pedagogical technologies.

Сьогодні професійна освіта проходить реформування. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» затверджуються Освітні програми, в яких чітко визначено компетентності. До спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (бакалаврський рівень) сформульовані наступні: інтегральна, загальні, спеціальні (фахові, предметні). Ми звернули увагу на спеціальні компетентності: критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності, здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур, здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин; здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур; здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням ризиків та інші [7, с. 7]. Нові вимоги готовності до майбутньої професійної діяльності вимагають застосування як традиційних, так інноваційних методів навчання. Сьогодні методична наука поповнилася цілою низкою методів, форм та засобів, що активно впроваджуються в освітній процес.

Інноваційні методи навчання стали в центрі дослідження як вітчизняних, так й зарубіжних науковців (О. Аксьонова, І. Дичківська, А. Кіктенко, А. Кроуфорд, О. Пометун, О. Пехота, В. Саул, О. Сисоєва, Д. Макінстер, С. Метьюс, Е. Федорчук та інші).

Відтак, А. Кроуфорд, В. Саул, Д. Макінстер, С. Метьюс розглядали технологію формування критичного мислення. «Учні, які мислять критично, зазвичай навчаються з інтересом. Навіть у дуже важких інтелектуальних змаганнях вони бачать можливості для навчання. Ці учні шукають шляхи застосування навичок критичного мислення і, як правило, охоче їх використовують – і в класі, і в своєму повсякденному житті. Саме завдяки таким учням викладання стає приємнішим і цікавішим для вчителя» [8, с. 14]. В «Енциклопедії інтерактивного навчання» О. Пометун [3] розкрито сутність технології інтерактивного навчання, педагогічні умови її ефективної реалізації, описано методи і прийоми.

У дисертаційному дослідженні Т. Сердюк здійснено розмежування понять «інтерактивне навчання», «інтерактивні технології» та «інтерактивні методи». «Під інтерактивним навчанням розуміється пізнавальний розвиток особистості шляхом організованої, цілеспрямованої навчальної взаємодії суб'єкта з навчальним середовищем. Інтерактивні технології трактуються як дидактичні технології, що характеризуються досягненням запланованих педагогічних результатів шляхом організації та здійснення активної навчальної взаємодії суб'єкта навчально-виховного процесу з навчальним середовищем. Інтерактивні методи визначаються як спосіб організації активної взаємодії суб'єкта навчання з навчальним середовищем з метою досягнення визначених дидактичних результатів. Системоутворюючим ядром інтерактивної технології виступає сукупність цілеспрямовано підібраних інтерактивних методів» [5, с. 8].

Нас зацікавило означене дослідження, так як воно проводилося в навчальних закладах I-II рівнів акредитації. Т. Сердюк дійшла висновку, що «особливості викладацької діяльності в умовах застосування інтерактивних технологій визначає виконання таких функцій: проєктивно-організаційної, інформаційно-комунікативної, мотивувально-стимулюючої, регулятивно-комунікативної, контрольної-оціночної» [5, с. 14].

На основі аналізу наукової літератури С. Ізбаш було визначено значення технології навчального проєктування у становленні майбутнього фахівця:

1) дослідницький і практичний характер навчального проєктування надає можливості для формування широкого спектру соціально значимих мотивів навчальної діяльності студентів: професійних, пізнавальних, особистісних (потреба в досягненні успіху, самореалізації);

2) усвідомлення значущості, необхідності своєї праці підвищує самооцінку студентів, створює умови для творчої самореалізації особистості; в процесі виконання навчального проєкту формується соціальний досвід тих, хто навчається, їх уміння бачити, виділяти та вирішувати соціальні та професійні проблеми;

3) розширюються соціальні контакти студентів, розвивається їх уміння взаємодіяти з різними людьми в процесі вирішення проблем;

4) технологія навчального проєктування забезпечує розвиток дослідницьких здібностей студентів і формування необхідних для професійної діяльності умінь аналізувати виробничі проблеми, знаходити творчі шляхи їх вирішення на всіх етапах навчання, а не тільки на етапах курсового та дипломного проєктування [1, с.7].

Актуальним є застосування парадигмального моделювання. У дисертаційному дослідженні А. Семенової [4, с. 30] це поняття формулюється як «процес вивчення та побудови змістовних імітаційних динамічних моделей відповідних парадигм, орієнтований на горизонтальні (на рівні процесу) та вертикальні (на рівні системи) взаємозв'язки шляхом ідентифікації, пояснення механізмів функціонування, прогнозування наслідків у більших системах, частиною яких вони є чи можуть бути (в межах яких парадигми функціонують чи можуть функціонувати), з метою вибору найбільш продуктивної парадигми. Змістовно парадигмальне моделювання об'єднує такі основні процеси: навчання, планування, управління, коригування». Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності потребує вивчення.

Метою статті є аналіз практичного застосування інноваційних методів у процесі викладання фахових дисциплін у студентів спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» в умовах ступеневої вищої освіти. Завдання: проаналізувати зміст досліджуваної проблеми у педагогічній літературі; виокремити інноваційні методи навчання та показати практику застосування їх у процесі викладання фахових дисциплін.

Ми проаналізували окремі дослідження із застосуванням інновацій в освітньому процесі. Інноваційний процес, за словами І. Коновальчука [2, с.15], – це послідовність стадій сприйняття проблеми, зародження ідеї, створення, освоєння, реалізації та поширення новацій з метою цілеспрямованого розвитку навчального закладу як соціально-педагогічної системи. Категорія «інноваційна діяльність» визначається як метадіяльність, що спрямована на зміну особистісних (потреби, мотиви, цілі, ставлення) і технологічних (методи, засоби) структур суб'єктів нововведень.

У процесі дослідження ми з'ясували методи інтерактивного навчання, підходи науковців до цієї проблеми та розкрили застосування їх у практиці роботи вищої школи. Визначено, що використання інтерактивних технологій супроводжується розширенням комунікативних зв'язків між суб'єктами навчання, які характеризуються кількома видами взаємовідносин: педагог – робоча група, студент – педагог, студент – робоча група, студент – академічна група, педагог – академічна група.

Результат інтерактивного навчання для суб'єктів навчального процесу:

конкретний студент: адаптація до діалогової форми навчання; розвиток професійної мови (оперування термінами, науковими поняттями); формування та розвиток культури спілкування, вміння чітко формулювати, відстоювати власну думку; досвід активного застосування знань для пошуку та ефективної обробки нової інформації, вирішення проблемних ситуацій; розвиток творчого мислення, особистісної рефлексії, здатність до аналізу власної діяльності; навички роботи в команді (керувати та приймати рішення, підкоряти власні амбіції загальній меті, брати на себе відповідальність за прийняте рішення, за діяльність команди, розвиток толерантності і культури дискусії); самовдосконалення;

академічна група: розвиток навичок спілкування та взаємодії в малій групі; формування ціннісно-орієнтаційної єдності в групі; вміння змінювати соціальні ролі залежно від ситуації; прийняття моральних норм і правил спільної діяльності;

– викладач: поступове ускладнення методів інтерактивного навчання: від традиційних з елементами інтерактиву до інноваційних; оперативна і ефективна реалізація зворотного зв'язку, вчасна та ефективна корекція власної діяльності (повторити, навести приклад, змінити темп тощо); якісна діагностика поточних та підсумкових результатів навчання; виявлення індивідуальних особливостей студентів та сприяння їх особистісному розвитку; самовдосконалення професійних та особистісних якостей [6].

У практиці професійної діяльності ми продовжуємо дослідження щодо вивчення технологій навчання, проте зміст їх адаптовано до специфіки викладання фахових дисциплін (здебільшого економічних) в умовах коледжу з рекомендаціями для використання в системі «коледж-університет». Удосконалювалися форми проведення лекційного (практичного) заняття з використанням різних методів. Серед них:

Метод «Шкала думок». Завдання: розташувати в дві колонки відповідники до економічних явищ. Наприклад, тема лекційного заняття «Економічне зростання, його фактори» (дисципліна «Політекономія»). Етап заняття: викладення матеріалу. Студентам пропонуються слова для довідок і відповідно таблиця для її заповнення. Слова для довідок: забезпечує зайнятість і скорочує безробіття; підвищує конкурентоспроможність національних товарів за рахунок поліпшення якості; впроваджує досягнення НТП, залучає нові території і ресурси в господарський оборот; економно витрачає наявні ресурси; розвиває нові галузі, реструктурує економіку у відповідності з потребами ринку; усуває територіальні диспропорції, дозволяючи підтягувати депресивні й нерозвинені регіони до середнього рівня по країні.

Таблиця 1

Шляхи економічного зростання

Екстенсивний	Інтенсивний

Заповнивши таблицю, студенти формулюють власне бачення проблеми; викладач узагальнює та доповнює інформацію.

Майндмеппінг (ментальні карти) – технологія візуалізації мислення й альтернативного запису. Карти пам'яті – це схематичне зображення процесу загального системного мислення. Нами адаптовано цю технологію в практику проведення занять з економічних дисциплін. В освітньому процесі ментальні карти використовуються для побудови, візуалізації, систематизації економічної інформації. Карта пам'яті зображується у вигляді схеми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, зв'язані гілками, що відходять від центрального поняття або ідеї. Наприклад, до теми «Власність як економічна категорія» (дисципліна «Політекономія») студентам пропонують скласти карту поняття «Типи та форми власності». Формуючи ці карти, вони проявили креативність, індивідуальний підхід, зацікавленість до економічних понять. Наше спостереження за діяльністю студентів показало, що такий підхід покращує сприймання матеріалу, генерує ідеї, учить формулювати висновки та висловлювати власні міркування.

«Фішбоун» – метод встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків між об'єктом аналізу й впливаючими на нього чинниками, пошук обґрунтованого вибору. Застосування означеного методу дозволяє візуалізувати причинно-наслідковий зв'язок між економічними показниками, розподіляти етапи роботи за рівнем значущості. Студентам пропонують макет риби, для кожної частини якої сформульовано завдання. Алгоритм роботи:

- 1) голова – тема, питання або проблема, яка підлягає аналізу;
- 2) верхні кістки – основні поняття теми, причини виникнення проблеми;

- 3) нижні кістки – факти, що є підтвердженням певних причин понять;
- 4) хвіст – відповідь на поставлене питання, висновки.

На семінарському занятті під час узагальнення теми «Економічні потреби суспільства» (дисципліна «Політекономія») студентами визначено ключові питання: потреба, структура потреб, виробництво, засоби праці, предмети праці, робоча сила та ін.; виокремлено проблему: зростання потреб і обмеженість виробничих ресурсів; з'ясовано факти, що є підтвердженням причин; сформульовано висновок.

Основним методом навчання з дисципліни «Технології. Підприємництво» запропоновано метод проектів, що спрямований на формування критичного мислення й забезпечує особистісно-орієнтоване навчання. У процесі вивчення курсу формуються такі компетентності: спілкування українською мовою, спілкування іноземними мовами; математична компетентність та основні компетентності у природничих науках і технологіях; компетентність у цифрових технологіях; уміння вчитися; соціальна і громадянська компетентності; ініціативність і підприємливість; усвідомлення та вираження культури.

Студентам пропонували складання проекту «Бізнес-план, його структурні елементи» за етапами: формулювання теми та завдань проекту; визначення методів дослідження; складання (опис послуг, аналіз ринку, маркетинговий план, фінансовий план, оцінка ризиків); презентація проекту.

Дослідницька робота студентів сформувала в них уміння виділяти основне в потоці інформації, аналізувати та узагальнювати матеріал до теми, застосовувати комп'ютерні технології.

Лекційне заняття до теми «Особливості організації підприємницької діяльності» передбачало застосування медіаінформацій. Метод «особистого розвитку». Як фрагмент лекції студентам пропонували відеоматеріали із засобів масової інформації про досягнення українців у світі (наприклад, проект EUkraine, що презентований представництвом Європейського союзу в Україні для підтримки розвитку малого та середнього бізнесу та мотивації українців прикладами успішних бізнес-історій). На практичних заняттях студенти створювали власні бізнес-ідеї з шляхами їхньої реалізації.

Ефективним, вважаємо, є застосування методу «Міжнародний глосарій». Студентам пропонують завдання: за допомогою двомовного українсько-англійського словника під керівництвом викладача перекласти економічні терміни. Наприклад, до теми практичного заняття «Реклама товарів та послуг. Планування рекламної компанії» студенти склали такий глосарій, що дав можливість дослідити назву термінології в рідній та іноземній мовах (реклама – advertisement; ринок рекламних послуг – market of advertisement services; публік релейшнз – Public Relations; директ-маркетинг – Direct marketing).

RAFT-технологія спрямована на створення письмових (усних) текстів певної тематики, різних за жанром і оформленням. Він є одним із способів формування критичного мислення, системи суджень, сприяє вмінню моделювати майбутню професійну діяльність. Він запропонований для застосування в практиці роботи Нової української школи, але нами адаптовано для застосування його у процесі викладання економічних дисциплін в коледжах. Наприклад, тема практичного заняття. «Підбір кадрів для підприємницької діяльності» (дисципліна «Технології. Підприємництво»).

Аудиторія об'єднується в групи: керівники, фахівці, службовці, робітники, обслуговуючий персонал. Викладач концентрує увагу студентів на необхідності перевтілення у визначену роль, пошуку себе у виборі діяльності, і, як результат, відображення характеру, звичок. Наступним кроком є вибір письмового (усного) повідомлення (наказ, розпорядження, повідомлення, діловий лист, резюме тощо). Дані заносяться в таблицю за буквами технології: роль, аудиторія, форма, тема.

Метод «Закарпатський економічний калейдоскоп». Завдання: на основі статистичних даних, статей з відповідним посиланням з'ясувати стан економічного розвитку Закарпаття за різними напрямками. Форма подання матеріалу – презентація. До теми заняття «Планування успіху підприємницької діяльності» студенти презентували інформацію про товарну біржу «Закарпатська Універсальна Товарно-Сировинна Біржа». У презентації було відмічено, що за роки свого існування підприємство зарекомендувало себе професійним помічником бізнесу в сфері організації та проведення будь-яких торгів та аукціонів з дотриманням норм законодавства.

Ефективним, за нашим дослідженням, є метод кейсів, що передбачає використання конкретних ситуацій для спільного аналізу, обговорення альтернативних варіантів їх вирішення. Залежно від теми та мети заняття, виділяємо кейс виробничий, кейс-інформація, кейс-презентація та ін.

Застосування означеного методу на заняттях з «Технології. Підприємництво» дозволяє набути навичок застосування теоретичного матеріалу для аналізу практичних ситуацій, пошуку інформації, прогнозування способів розвитку подій.

Алгоритм роботи з «кейсом»:

- ознайомлення з конкретною ситуацією;
- обговорення цілей кейсу;
- вирішення поставлених завдань;
- фронтальне опитування учасників на знання фактів кейсу, що розбирається;

- виступ із представленням та захистом запропонованого рішення.

Ми встановили, що навчання за допомогою вирішення кейсів допомагає студентам розв'язати складні завдання, визначити причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами, аналізувати альтернативні рішення, обґрунтовувати найбільш оптимальні з них. Дібрані завдання дають можливість проаналізувати ринок, ділові відносини між суб'єктами ринку, різноманітність зовнішніх факторів впливу на підприємство, розробити відповідну програму дій, яка повинна передбачати варіанти рішення. Завдання такого типу формують спеціальні компетенції з економічних дисциплін та морально-етичні цінності, що вкрай важливо для майбутньої професійної діяльності.

Зазначимо, що у практиці роботи університетів, означена технологія застосовується з метою кращого засвоєння тих економічних понять, зв'язків, які вимагають аналізу та їх синтезу. У контексті ступеневої освіти за ступенем «магістр» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» передбачено наступні фахові компетентності: здійснювати аналіз стану та проблем реалізації стратегії та завдань підприємства, здатність раціонально розподіляти повноваження та компетенції у організаційній структурі управління підприємством, уміння приймати управлінські рішення у межах компетенції для оптимізації та вдосконалення процесів управління діяльністю підприємств оптової та роздрібною торгівлі, впроваджувати інструментарій реінжинірингу організації бізнес-процесів підприємств торгівлі; здійснювати стратегічне та оперативне планування і прогнозування діяльності торговельного підприємства та ринкових процесів та інші. Уміння, що набуті студентами в умовах коледжу, застосування вищезгаданих методів полегшує засвоєння окремих тем освітньої програми.

Серед методів візуалізації перевагу ми надавали методу «кроссенс». Він передбачає створення асоціативного ланцюжка, за допомогою взаємозв'язку зображень. Дев'ять зображень розставлені таким чином, що кожен сюжетний малюнок має зв'язок з попереднім і наступним, а центральний – об'єднує за змістом відразу декілька. Алгоритм складання кроссенса:

- 1) визначення теми, загальної ідеї;
- 2) пошук і добір зображень, що ілюструють економічне поняття, процес;
- 3) виділення зображення, що мають відношення до теми, проблемного питання;
- 4) установа асоціативних зв'язків між елементами, визначення послідовності;
- 5) узагальнення змісту складених сюжетних малюнків;
- 6) формулювання висновків.

До прикладу, тема лекційного заняття «Методи планування та управління виробничими та економічними системами», фрагмент етапу заняття – викладення матеріалу. Завдання: скласти із запропонованих малюнків ланки логістичного ланцюга (послідовність руху матеріальних й інформаційних потоків від постачальника до виробника). Пропоновані схеми зображують: товари, напівфабрикати, комплектуючі вироби; складування продукції; збереження у сфері постачання, виробництво товарів; розподіл готової продукції; вибір оптимального виду транспорту; споживання готової продукції тощо. Як показало наше спостереження, студентам важко було дотримуватися етапів виконання завдань, проте скласти асоціативні зв'язки між сюжетними малюнками значних труднощів не викликало. Візуальне запам'ятовування, на нашу думку, забезпечує якісне сприймання тих економічних понять в логістиці, які потребують асоціацій та узагальнення.

Нами з'ясовано зміст досліджуваної проблеми в педагогічній літературі; виокремлено інноваційні методи навчання та показано практику застосування їх у процесі викладання фахових дисциплін. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні методів самостійної роботи студентів.

Література

1. Ізбаш С. С. Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної / С. С. Ізбаш. – Київ, 2007. – 20 с.
2. Коновальчук І. І. Теоретичні та технологічні засади реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / І. І. Коновальчук. – Житомир, 2015. – 40 с.
3. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К., 2007. – 144 с.
4. Семенова А. В. Теоретичні і методичні засади застосування парадигмального моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / – Тернопіль, 2009. – 43 с.
5. Сердюк Т. В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 – теорія навчання. – Кривий Ріг, 2010 – 20 с.
6. Стеблюк С. В. Інтерактивне навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей : навчальний посібник / С. В. Стеблюк, В. І. Староста. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. – 156 с.

7. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018р. № 1243 URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/627/62794/5bf6bdf6cd541764411767.pdf>
8. Технології розвитку критичного мислення учнів / А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюс, Д. Макінстер; Наук. ред., передм. О. І. Пометун. – К. : Вид-во «Плеяди», 2006. – 220 с.

References

1. Izbash S. S. Proektna diyalnist yak faktor socialno-profesijnoyi adaptaciyi studentiv pedagogichnogo universytetu: avtoref. dys. ... kand.. ped. nauk: 13.00.04 – teoriya i metodyka profesijnoyi osvity / S. S. Izbash. – Kyiv, 2007. – 20 s.
2. Konovalchuk I. I. Teoretychni ta texnologichni zasady realizaciyi innovacij u zagalnoosvitnix navchalnyx zakladax: avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.01 – zagalna pedagogika ta istoriya pedagogiky / I. I. Konovalchuk. – Zhytomyr, 2015. – 40 s.
3. Pometun O. I. Encyklopediya interaktyvnogo navchannya. – K., 2007. – 144 s.
4. Semenova A. V. Teoretychni i metodychni zasady zastosuvannya paradygmalnogo modelyuvannya u profesijnij pidgotovki majbutnix uchyteliv : avtoref. dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04 – teoriya i metodyka profesijnoyi osvity / A. V. Semenova. – Ternopil, 2009. – 43 s.
5. Serdyuk T. V. Interaktyvni texnologiyi navchannya suspilnyx dyscyplin yak zasib aktyvizaciyi navchalno-piznavalnoyi diyalnosti studentiv vyshhyx navchalnyx zakladiv I–II rivniv akredytaciyi : avtoref. dys. ... kand.. ped. nauk: 13.00.09 – teoriya navchannya / T. V. Serdyuk. – Kryvyj Rig, 2010. – 20 s.
6. Steblyuk S. V. Interaktyvne navchannya u procesi pidgotovky majbutnix faxivciv ekonomichnyx specialnostej : navchalnyj posibnyk / S. V. Steblyuk, V. I. Starosta. – Uzhgorod: Vydavnyctvo UzhNU «Goverla», 2017. – 156 s.
7. Standart vyshhoyi osvity pershogo (bakalavrskogo) rivnya galuzi znan 07 «Upravlinnya ta administruvannya», specialnosti 076 «Pidpryemnyctvo, torgivlya ta birzhova diyalnist». Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 13.11.2018 r. № 1243 URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/627/62794/5bf6bdf6cd541764411767.pdf>
8. Tekhnologiyi rozvytku krytychnogo myslennya uchniv / Krouford A, Saul V., Metyus S., Makinster D.; Nauk. red., peredm. O. I. Pometun. – K.: Vyd-vo «Pleyady», 2006. – 220 s.

УДК37.035. 147.091.796.85.356

DOI 10.31652/2415-7872-2019-57-155-161

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ФАХІВЦІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ В ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

О. В. Татарін

orcid.org/0000-0002-1947-6258

У статті розроблено та обґрунтовано методику формування готовності фахівців прикордонної служби до застосування заходів фізичного впливу у процесі оперативно-службової діяльності.

Основу методики формування готовності фахівців прикордонної служби до застосування заходів фізичного впливу у процесі оперативно-службової діяльності становить «Робоча навчальна програма підготовки військовослужбовців строкової служби». Автором здійснено аналіз змісту цієї програми.

Автор дійшов висновку, що методика формування готовності фахівців прикордонної служби до застосування заходів фізичного впливу у процесі оперативно-службової діяльності являє собою сукупність різноманітних методів, а також способів і прийомів навчання фахівців і структурно складається з організаційно-цілового (включає мету, зміст, підходи, принципи, педагогічні умови формування готовності фахівців прикордонної служби до застосування заходів фізичного впливу у процесі оперативно-службової діяльності) та змістово-результативного (включає комплекс методів, форм, прийомів, засобів за допомогою яких досягається результат досліджуваного процесу, сам результат, діагностичний апарат для його оцінки та опису) компонентів, передбачає такі напрями її реалізації, як виховний (тренінги професійної мотивації, тренінг фізичного вдосконалення, створення ситуації успіху, переконання, приклад, заохочення, змагання), навчальний (інструктаж, пояснення, розповідь, демонстрація, вправа, практична робота, гра, самостійна робота), діагностичний (тестування, анкетування, практичне заняття, самоконтроль, компетентні оцінки, незалежні характеристики, виконання вправ, залік).

Ключові слова: фахівці прикордонної служби, методи навчання, прийоми навчання, методика формування готовності до застосування заходів фізичного впливу.